

Okul Yöneticilerin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışları Önleme Yöntemleri

Undesired Student Behaviors Faced By School Managers And Methods To Prevent These Behaviors

Yazar(lar)

Zeki KAYA

İl Milli Eğitim Müdürlüğü Diyarbakır/TÜRKİYE
zeki_kaya021@hotmail.com

Sakine BALKAN

Nasrettin Hoca Anaokulu Kayapınar/Diyarbakır/TÜRKİYE
sakinebalkan21@gmail.com

Sezai KAHRAMAN

Selahaddini Eyyubi İlkokulu Bağlar/Diyarbakır/TÜRKİYE
sezaikahraman21@gmail.com

Ufuk TANTEKİN

Kervanpınar İlkokulu Sur//Diyarbakır/TÜRKİYE
ufuktantekin@gmail.com

Yayın Bilgisi

Çalışma Türü: Araştırma makalesi

Geliş Tarihi: 01 Nisan 2022

Kabul Tarihi: 14 Mayıs 2022

Cilt-Sayı: 3(4)

Atf

Kaya, Z., Balkan, S., Kahraman, S. ve TanteKin, U. (2022). Okul Yöneticilerin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışları Önleme Yöntemleri, *Cihanşümül Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(4),s.43-52.

Öz

Bu araştırmanın amacı okul yöneticilerin okul ortamında karşılaştığı istenmeyen öğrenci davranışlarının neler olduğu, bu davranışları önleme yöntemleri ve istenmeyen öğrenci davranışları ile başa çıkmada kendilerini ne derecede yeterli hissettiklerini belirlemektir. Araştırmada olgu bilim deseni yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu araştırmada veriler, yarı yapılandırılmış ve yönlendirici olmayan görüşme tekniği ile kamu okullarında görev yapan 30 okul yöneticisinden elde edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2021-2022 eğitim öğretim yılında Diyarbakır ili sınırları içerisinde kamu okullarında görev yapan okul yöneticileri oluşturmaktadır. Elde edilen bu verilerin analizinde ise betimsel analizi kullanılmıştır. Araştırma verilerinin sunumunda katılımcılara verilen kodlardan yararlanılmış ve bazı görüşlerden doğrudan alıntılar yapılarak yorumlar desteklenmiştir.

Çalışma sonucunda okul yöneticileri okul ortamında en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları arasında; sınıf kurallarına uymama, küfürlü konuşma, yüksek sesle konuşma, okul malzemelerine zarar verme, çekingenlik ve derse karşı ilgisizlik gibi istenmeyen davranışlar görülmüştür. İstenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşan öğretmenlerin çözüm önerileri ise; ceza ve ödül verme, uyarma, görmemezlikten gelme, öğrencileri daha samimi davranma, öğrencileri etkinliklerle kaynaştırma, rehberlik servisine yönlendirme, sorumluluk verme, oyun oynatma şeklinde olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerin yarısına yakını istenmeyen öğrenci davranışları ile başa çıkabilmek için kendi becerilerinin çok yeterli olmadığına inanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çözüm önerileri, okul, yönetici, istenmeyen davranış

Abstract

The purpose of this research is to determine what the school administrators encounter in the school environment, what are the undesirable student behaviors, the methods of preventing these behaviors and to what extent they feel competent in dealing with the undesirable student behaviors. Phenomenological design method was used in the study. In this study, in which the qualitative research method was used, the data were obtained from 30 school administrators working in public schools with the semi-structured and non-directive interview technique. The study group of the research consists of school administrators working in public schools within the borders of Diyarbakır province in the 2021-2022 academic year. In the analysis of these data, descriptive and content analysis were used. In the presentation of the research data, the codes given to the participants were used and the comments were supported by quoting directly from some opinions.

As a result of the study, school administrators are among the most common undesirable student behaviors they encounter in the school environment; Undesirable behaviors such as not obeying the classroom rules, speaking abusive, speaking loudly, damaging school materials, shyness and indifference towards the lesson were observed. The solution suggestions of the teachers who encounter undesirable student behaviors are; punishment and reward, warning, ignoring, treating students more sincerely, integrating students with activities, directing them to the guidance service, giving responsibility, playing games. Nearly half of the school administrators believe that their own skills are not sufficient to deal with undesirable student behaviors.

Keywords: Administrator, school, undesirable behavior, solution suggestions.

1. GİRİŞ

Eğitim insanın varoluşundan başlayan ve yaşam boyu sürekli devam eden bir süreçtir. Bu süreç içerisinde bireyler kendi potansiyel yapılarını kullanmalarını sağlayacak kaliteli eğitim almaları, toplumun temel yapısının oluşumu açısından önem arz etmektedir. Zira kaliteli bir eğitim belirli bir süreç doğrultusunda ortaya çıkmaktadır. Eğitim bir süreç olarak göz önünde bulundurulduğunda öğrenciler gerek doğrudan gerekse dolaylı olarak birbirlerinden etkilenmektedir (Cafoğlu, 1997: 594). Öğrencilerin doğrudan veya dolaylı olarak edindikleri istedik davranışların yanında istenmedik davranışlar da edinebilmektedirler (Akpınar ve Özdaş, 2012). İstenmeyen öğrenci davranışları okulda eğitsel çabaları engelleyen tüm davranışlar olarak adlandırılabilir. Bu istenmeyen öğrenci davranışları öğretmene sınıf yönetiminde sıkıntılar yaşatabilmekte ve diğer öğrencileri de olumsuz yönde etkileyebilmektedir. (Başar, 2001, s.149). İstenmeyen öğrenci davranışları, öğrencilerin öğrenmelerini olumsuz etkileyen kasıtlı veya farkında olmadan göstermiş oldukları davranışların bütünüdür (Celep, 2004, s.256).

Okul yöneticileri, öğrencileri istenen hedeflere ulaştırmaya çalışırken aile, çevre, okul ve öğrencinin kişiliğinden kaynaklı birçok engelle karşılaşabilmektedirler (Ryan, Halsey ve Matthews, 2003). Bu engeller öğrencinin istenen davranışları kazanmasını engelleyerek öğrencide istenmeyen davranışların oluşmasına sebep olabilir. Okul yöneticilerinin istenen davranışa karşı takındığı durum kadar istenmeyen davranışa karşı gösterdiği başa çıkma yöntemi de oldukça önemlidir (Giallo ve Little, 2003). Okul, toplumun temelini inşa eden son derece önemli bir kurum olması hasebiyle insan ilişkileri konusunda güçlü kişiler tarafından yönetilmelidir Eğitim ve öğretimin sağlıklı bir şekilde istenilen hedeflere ulaşması için okul yöneticilerin istenmeyen davranışlara karşı gösterdiği başa çıkma yöntemleri oldukça önemlidir (Elban, 2009). Okuldan veya diğer etmenlerden kaynaklı olumsuzluklar öğrencinin istenen davranışları kazanmasını olumsuz etkileyerek öğrencide istenmeyen davranışların oluşmasına sebep olmaktadır (Kapucuoğlu Tolunay, 2008).

Okul yöneticilerin istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı başarılı bir şekilde uyguladıkları baş etme yöntemleri ile okul içerisinde öğretmen ve öğrencinin performansını artırmaktadır (Aydoğan ve Helvacı, 2011: 46). Bu çerçevede okul yöneticilerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlara karşı kullandıkları baş etme yöntemlerinin belirlenmesi ile okul içinde öğretmenlerin daha verimli olmasına, eğitim ve öğretimin başarılı bir şekilde ilerlemesine katkı sunacaktır (Keleş, 2010). Bu yönüyle çalışma, eğitimin birer parçası olan öğrenci ve öğretmen öğelerini doğrudan ilgilendirdiği düşünülmektedir. Ülkemizde yapılan araştırmalar incelendiğinde, istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlara karşı kullandıkları baş etme yöntemleri ile ilgili çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir (Sipahioğlu, 2018). Bu doğrultuda okul yöneticilerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışları önleme yöntemleri tespit etmek amacıyla yapılan bu çalışmada alanyazına katkı sağlayacaktır. Bu doğrultuda da yapılan araştırmada şu alt amaçlara cevap aranmıştır:

Okul yöneticilerine göre;

1. Öğretmenlerin okul içinde en sık karşılaştığı istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir?
2. Okul yöneticilerine göre okul ortamında karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri nelerdir?
3. Okul yöneticilerin istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmede kullandığı yöntemler nelerdir?

4. İstenmeyen öğrenci davranışları ile başa çıkmada okul yöneticilerin yeterliliklerine yönelik algıları nasıldır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Araştırma okul yöneticilerin okul ortamında karşılaştığı istenmeyen öğrenci davranışlarının neler olduğu, bu davranışları önleme yöntemleri ve istenmeyen öğrenci davranışları ile başa çıkmada kendilerini ne derecede yeterli hissettiklerini belirlemektir. Nitel araştırma tekniklerinin öne çıkan özellikleri doğal ortama duyarlılık sağlaması, araştırmacının katılımcı rolü olması, bütüncül bir yaklaşıma sahip olması, algıların ortaya konmasını sağlaması, araştırma deseninde esnekliği olması ve tümevarımcı bir analize sahip olmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu araştırma okul yöneticilerin karşılaştığı istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik baş etme yöntemlerini belirleme ile ilgili görüşlerini ortaya konulması amaçlandığı için nitel araştırma desenlerinden durum çalışması tercih edilmiştir. Durum çalışması, güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi içinde çalışan ve durumları çok yönlü, sistemli ve derinlemesine inceleyen görgül bir araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 277).

2.2. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verilerinin toplanmasında yarı yapılandırılmış ve yönlendirici olmayan görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu tekniğin kullanılmasının nedeni araştırmanın amacına uygun olarak, görüşülen araştırmacıların tecrübelerinden faydalanarak onun iç dünyasını ortaya çıkarmaktır (Patton, 2002). Araştırmada kullanılan görüşme soruları araştırmacı tarafından ilgili alan yazın taraması yapılarak hazırlanmış ve 3 alan uzmanı tarafından kapsam geçerliliği gözden geçirilmiş sorulardan oluşturulmuştur. Katılımcılar görüşme formlarına ilgili sorulara cevaplarını yazılı olarak bildirmişlerdir. Görüşmeler ortalama 25-30 dakika sürmüştür.

2.3. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu Diyarbakır ili merkez Kayapınar ilçesine bağlı ortaokullarda çalışan 30 okul yöneticisinden oluşmaktadır. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin veriler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri

Değişkenler	Değerler	N	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	26	86,6
	Kadın	4	13,4
Eğitim düzeyiniz	Lisans	21	69,3
	Yüksek Lisans	7	23,1
	Doktora	2	6,6
Mesleki Kıdeminiz	1 ve 5 yıl arası	4	14,4
	6 ve 10 yıl arası	5	17,3
	11-15 yıl arası	12	39,6
	16 yıl ve üstü	9	28,7

2.4. Verilerin Analizi

Okul yöneticileri görüşme formlarına düşüncelerini yazılı olarak aktarmışlardır. Daha sonra bu formlar araştırmacı tarafından, olduğu gibi bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Bu formlar üzerinden gerekli kodlamalar yapılmıştır. Elde edilen bu verilerin analizinde ise

betimsel analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırma verilerinin sunumunda katılımcılara verilen kodlardan yararlanılmış ve bazı görüşlerden doğrudan alıntılar yapılarak yorumlar desteklenmiştir. Bu çalışmada kodların ve kategorilerin elde edildiği okul yöneticileri görüşlerinden bire bir alıntı yapılarak ‘geçerlilik’ sağlanmıştır. Veri seti okunarak anlamlı birimler bulunmuş, kodlamalar yapılmış ve geçici temalar oluşturulmuştur. Kodlama işlemi yapılırken ilgili literatür göz önünde bulundurulmuştur. Betimsel analizi ise 3 aşamada tamamlanmıştır. Birinci aşamada araştırma sorularından yola çıkılarak veri analizi için bir çerçeve oluşturulmuştur. Araştırma sorularına göre veriler dört ana tema altında (okulda en sık karşılaşılan olumsuz öğrenci davranışları, bu davranışların nedenleri, bu davranışları önleme için yapılan çalışmalar ve okul yöneticileri yeterlilikleri) olarak düzenlenmesine karar verilmiştir. İkinci aşamada, bir önceki aşamada belirlenen ana temalara göre veriler okunup sınıflandırılmıştır. Üçüncü aşamada tema ve alt temalara göre veriler tanımlanmış ve gerekli alıntılarla ortaya çıkan bilgiler birbirleri ile ilişkilendirilerek sunulmuştur. Belirlenen kodlar daha sonra bu temalara göre düzenlenmiştir. Bu aşamadan sonra veriler tekrar bu tema ve kodlara göre düzenlenmiş ve kesinleştirilmiştir. Veri analizinin son aşamasında ise elde edilen bulgular açıklanmış, yorumlar ve sonuçlar sunulmuştur.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırma bulgularına yer verilmiştir.

Bu bölümde alt amaçlara göre araştırma bulgularına yer verilmiştir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Okul yöneticilerin okul içinde en sık karşılaştığı istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir?” alt problemine ilişkin katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda elde edilen bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tema 1: Okul içinde en sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları

Tablo 2. Okul Yöneticilerin en sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin kodların frekans dağılımı

	f
1. Küfür etme	8
2. Fiziksel şiddete başvurma	9
3. Şikâyet etme	8
4. Devamsızlık	6
5. Lakap takma	8
6. Okul eşyalarına zarar verme	11
7. Dersin akışını bozma	9
8. Okul bahçesinde cep telefonu ile oynama	3
9. Ders esnasında bir şey yeme içme	7
10. Sınıfta bağırarak konuşma	6
11. El şakaları yapma	9

(Y:Erkek Yönetici)

Not: Her öğretmen birden fazla olumsuz öğrenci davranışı tanımladıysa listede hepsine yer verilmiştir.

Görüşme yapılan okul yöneticilerin tamamı okul içinde en sık karşılaştığı istenmeyen öğrenci davranışlarının başında “okul eşyalarına zarar verme” şeklinde belirtmişlerdir. Katılımcılara göre istenmeyen davranışlar, eğitimin niteliğini ve verimliliğini düşürmektedir. Buna ilave olarak yapılan bir araştırmada özellikle istenmeyen öğrenci davranışlarının giderilmesi ile eğitimde fırsat eşitliğine hizmet edeceğini, öğrencilerde eğitim donanımının daha kalıcı ve verimli olacağını belirtmişlerdir (Şentürk, 2010). “Okul içinde en sık karşılaştığınız istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir?” Sorusuna ilişkin yöneticilerin ifadelerinden bazıları aşağıdaki gibidir.

Öğrenciler etkinliklere karşı ilgisizlik, izinsiz konuşma, arkadaşını şikâyet etme, derste başka şeylerle uğraşma gibi davranışlar sergilerler (EY1).

Okul içerisinde akranlarıyla uyumsuz çalışması, öğrenci velilerinin ilgisizliği (BY3).

Velilerin çocuklara karşı ilgisizliği ve bu ilgisizlik sonucunda öğrencilerin dikkat çekme adına tüm istenmeyen davranışları sergilemesi (BY8).

Argo sözcükler telaffuz etmeleri, yüksek sesle konuşmaları, öğretmenlerine ve öğrenci arkadaşlarına saygısızlık yapmaları (EY18).

Sınıfta sürekli yeme içme ve enerjilerini daha çok fiziksel şiddet ile harcanaya çalışmaları (EY25).

Öğrenciler özellikle dışarıdan edindiği küfür alışkanlıklarını okul ortamına da taşımaktadırlar bunun yanı sıra okuldan kaçma, okul eşyalarına zarar verme gibi en sık istenmeyen öğrenci davranışları ile karşılaşmaktayız(EY29).

Yukarıda verilen cevaplar değerlendirildiğinde okul içinde en sık karşılaştığımız istenmeyen öğrenci davranışları sorusunda okul yöneticileri benzer ifadeler kullandıkları görülmüştür. Dolayısıyla özellikle istenmeyen öğrenci davranışlarının eğitimde fırsat eşitliğine sekteye uğrattığını öğrencilerin okul çatısı altında verilen eğitimlerin kalitesinin düşürüldüğü söylenebilir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Okul yöneticilerin okul ortamında karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri nelerdir?” alt problemine ilişkin katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda Tablo 3’te verilmiştir.

Tema 2: Okul yöneticilerin okul ortamında karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları
Tablo 3. Okul yöneticilerin istenmeyen davranışlarının nedenlerine ilişkin kodların frekansları

	f
1 İletişiminin zayıf olması	5
2. Velinin çocuğuna karşı ilgisizliği	22
3. Okul ve Sınıfların fiziki yetersizliği	13
4. Ekonomik sebepler	5
5. Değerler eğitiminin yetersizliği	7
6. Sorumluluk verme biçimi	4
7. Öğrencinin zihinsel ve kişisel özellikleri	3
8. Eksik okul yönetimi	8
9. Rehberlik servisinin etkin olmaması	6

Görüşmeye katılan okul yöneticilerin okul ortamında karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri açısından değerlendirildiğinde, tamamına yakını ebeveynlerin

çocuklarına karşı ilgisiz olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılara göre okul ortamında karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları eğitim sürecini olumsuz yönde etkiler. Okul içerisinde koşulların uygun olmaması ve istenilmeyen öğrenci davranışların sergilenmesi gibi olumsuzluklar da öğrencileri doğrudan olumsuz etkilemektedir. Yöneltilen soruya ilişkin kendi ifadelerinden bir kaç aşağıdaki gibidir.

Öğrenciler sosyalleşme süreçlerinin olumsuz olması yine öğrencilerin küçük yaşlardan itibaren arkadaş ortamına girip oryantasyon sürecini tamamlamadığı zaman olumsuz bir şekilde atlatarak ileriye dönük başarılı adımlar atmasını ve buda istenmeyen davranışlara neden olur (EY1).

Öğrencilerin sürekli şiddet eğiliminde olmaları, öğrenci velilerinin ilgisizliği (EY4).

Sınıfların aşırı kalabalık olması (EY11).

Olumsuz çevresel faktörler ve ailenin çocuklarına karşı ilgisinin zayıf olması (BY15).

Okullarda adabı muaşeret konularının zayıf kalması neden olarak gösterilebilir çünkü hem öğretmenin, hem öğrencinin dikkat etmesi gereken bazı toplumsal kaideler vardır bunlara dikkat edilmediğinde ister istemez istenmeyen davranışlar oluşmaktadır öğrenci davranışın doğrusunu bilmediğinden gelişigüzel davranış sergilemektedir (EY19).

Öğretmen öğrenci iletişiminin zayıf olması (EY14).

Okul idarecilerin istenmeyen öğrenci davranışlara karşı ciddi bir tavır sergilememeleri (EY25).

En önemli nedenlerin başında okullarda rehberlik servisinin etkin çalışmaması (EY26).

Katılımcıların genel ifadelerine bakıldığında öğrencilerde istenmeyen davranışların nedenleri noktasında birleşmişlerdir. Başka bir ifadeyle çalışma bulguları birbirlerini destekler niteliktedir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Okul yöneticilerin istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesi için okul ortamında yapılan çalışmalar?” alt problemine ilişkin katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda Tablo 4’te verilmiştir.

Tema 3: Okul yöneticilerin istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmede kullandığı yöntemler

Tablo 4.Okul yöneticilerin istenmeyen davranışları ile baş etmeye ilişkin kodların frekans dağılımı

	f
1. Öğrenci ile iletişim halinde olma	17
2. Rehberlik servisine yönlendirme	12
3. Öğrencinin değerli olduğunu hissettirme	13
4. Ceza verme	9
5. Aile ile iletişim halinde olma	19
6. Sosyal etkinlikler yapma	14
7. Başarılı öğrencileri olumlu dönüt bildirme	18
8. Okulu sevdiiren etkinlikler yaptırma	11
9. Önemli kişilere seminer verdirme	8
10. Öğrencilere nasihat etme	10

Katılımcı yöneticiler birbirine yakın görüşler bildirmişlerdir. Görüşme yapılan öğretmenler açısından ele alındığında, istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesi ile öğrencilerin akademik başarılarına olumlu etki ettiği çalışmalarda belirtilmiştir. Bulgulara ilişkin kendi ifadelerinden bir kaçış aşağıdaki gibidir.

Sorunu anlamak, görmezden gelmek, uyarmak, sorumluluk vermek, öğrenciyle konuşmak, okul yönetimi, aile ve rehber uzman ile ilişki kurmak vb. çözümlere gidilebilir (EY2)

Öğrenciler ile iş birliği içinde olmak, sorumluluk kazandırmak olabilir (EY5).

Öğretmen, veli ve öğrencilerle iş birliği halinde olmaya çalışıyoruz. Öğrencilere onların değerli olduğunu hissettirmeye gayret gösteriyoruz (EY7).

Aile ile görüşme olabilir, rehberlik servisi ile bir görüşme ayarlanabilir veya son olarak fiziksel ceza verilebilir (EY8).

Rehber öğretmen öncülüğünde tüm paydaşlarla birlikte görüşmeler (EY9).

Eğitim aile de başlar sözünü hepimiz bilmekteyiz. Aile eğitiminden sonra ilk akademik eğitim görme yeridir. Bundan dolayı aile ile sıkı bir iletişim halinde olurum (EY10).

Davranışı görmezden gelme, doğru davranışı ve olumlu sonucu belirtme, okul yönetimi ile görüşme, aile ile görüşme, rehberlik servisi ile görüşme, fiziksel ceza verme en çok kullandığım yöntemlerdir. (EY26).

Öğrencinin davranışın pekişmemesi için görmezden gelmeyi kullanıyorum bazen. Ciddi problemlerde sözlü uyarılar, birebir görüşmeleri yaparız. Cezayı da nadir kullandığımız olur (EY27).

Öğrenci ile sürekli iletişim halinde olurum (EY28).

Değerler eğitimi ile alakalı çalışmalar yaparım (EY30).

Katılımcıların ifadeleri değerlendirildiğinde başa çıkma yöntemleri olarak benzer ifadeler kullandığı görülmektedir. Okul yöneticileri öğrencilere hafifçe dokunmak, öğrencilere fiziksel şiddet uygulamak, öğrencilerin yerini değiştirmek, öğrencilerin dersi dinleyip dinlememesi ile ilgilenmeyip herhangi bir tepkide bulunmamak, rehberlik servisine yönlendirmek ve başarılı öğrencileri olumlu dönüt bildirme gibi noktalarda birleştikleri görülmüştür.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

“İstenmeyen öğrenci davranışları ile başa çıkmada okul yöneticilerin yeterlilik düzeyi nedir?” alt problemine ilişkin katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda Tablo 6’da verilmiştir.

Tema 4: Okul yöneticilerin istenmeyen öğrenci davranışları ile başa çıkmada kendini yeterli bulma durumu

Tablo 5. Okul yöneticilerin istenmeyen öğrenci davranışları ile başa çıkmada yeterlilik düzeyine ilişkin tema, kod ve frekans dağılımı

	f
1 Yeterli buluyorum	11
2 Yeterli bulmuyorum	10
3 Deneyim kazandıkça yeterli bulacağım	9

Katılımcı okul yöneticileri görüşlerine göre istenmeyen öğrenci davranışları ile başa çıkmada kendini yeterli bulma durumları sorusuna yönelik genellikle yeterli buluyorum şeklinde ifadeler kullandıkları görülmektedir. Bulgulara ilişkin kendi ifadelerinden bir kaç aşağıdaki gibidir.

Genel olarak yeterli buluyorum. Doğru üslup ve yöntemle istenmeyen öğrenci davranışları ile başa çıkmada başarı sağlanabilir (EY4)

Evet yeterli buluyorum. Öğrencileri dikkate alarak ve dinleyerek doğru bir üslupla birçok sorunun çözüldüğünü gördüm (EY7).

Pek yeterli bulduğumu düşünmüyorum çünkü gerek maddi gerekse manevi imkansızlıklardan dolayı (BY14).

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak okul yöneticileri, okul içinde istenmeyen davranışlardan en sık olarak arkadaşlarını küfür etme, okul eşyalarına zarar vermek ve ders dışı şeylerle uğraşmak davranışları ile karşılaşmakta ve bu davranışlara karşı ise sözlü uyarı ve rehberlik servisine yönlendirme yöntemini kullanmaktadırlar. Okul yöneticilerin istenmeyen davranışlara karşı sözlü uyarının yanında dersten sonra öğrenci ile idare odasında konuşma, kuralları hatırlatma ceza verme gibi yöntemleri sıklıkla kullanmaları, okul yönetimi açısından geleneksel anlayışı tercih ettikleri şeklinde yorumlanabilir. Çünkü geleneksel sınıf yönetimi yaklaşımında ödül ve ceza vardır ve sınıf içi kurallar oldukça katı ve tek yönlüdür. Okul kurallarının belirleyicisi ve uygulayıcısı okul yöneticileridir. Yanı sıra okul yöneticilerin en çok karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları; arkadaşlarını şikâyet etmek, cep telefonunu okul getirmek, derste bir şeyler yiyip içmek ve bağırarak konuşmak şeklinde sıralanabilir. Öğrencilerin şikâyet etme davranışlarının okullarda çok sık rastlanan bir davranış olduğu farklı araştırmalarla ortaya konulmuştur (Özer, Gelen ve Kahramanoğlu, 2010; Karadağ ve Öney, 2006; Çankaya, 2011). Bulgulara göre çalışma alan yazında yer alan birçok çalışmanın sonuçlarına ile paralel ilerlediği görülmektedir. İncelenen çalışmalarda, istenmeyen birçok öğrenci davranışlarının olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalarda yaptığımız çalışmaya benzer nitelikte olduğu görülmektedir.

Aydın (2004) tarafından yapılan çalışmada istenmeyen davranışlar derse yönelik ilgisizlik, konuşma/gürültü, okula yönelik disiplin sorunları, arkadaşları ile ilgili sorunlar başlıkları altında gruplamıştır. Bu istenmeyen öğrenci davranışları öğrencilerin derste arkadaşlarının motivasyonlarını, iletişim sürecini olumsuz etkilediği gibi öğrencilerin dikkatlerini dağıtıp, ders akışını bozarak, öğretim sürecin hedefine ulaşmasını önemli derecede sekteye uğrattığını ifade edebiliriz. Farklı bir çalışmada da istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri arasında öğrenciler kadar öğretmenlere de zarar vermektedir. Başar (2014) tarafından yapılan bir çalışmada istenmeyen öğrenci davranışlarının öğretmenlere ilk etapta önemsiz gibi gelse de daha sonraki süreçte iş stresini artırdığı sonucuna varmıştır. Özer (2009) tarafından yapılan araştırmada “öğretmenlerin en çok karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları arasında” “sınıfta bağırarak konuşmak, izin almadan konuşmak, kavga etmek, arkadaşının üzerine yürümek ve küfürlü konuşma”nın yer aldığını tespit edildiği görülmüştür. Korkmaz, Korkmaz ve Özkaya (2009) tarafından yapılan araştırma sonucuna göre, öğrencilerin istenmeyen davranışların nedenleri; “aile içi problemler, televizyon ve diğer kitle iletişim araçlarında sergilenen şiddet olaylarının etkisi, ailelerin çocukların eğitimine olan ilgisizliği olarak” belirlenmiştir. “Yazar tarafından yapılan bu araştırmada da, istenmeyen öğrenci davranışlarının” nedenleri; “ailelerin ilgisiz olması, yanlış yönlendirmeler, anne ve babanın ayrı olması, aile içi sorunlara medya organlarındaki olumsuz davranış örnekleri, mafya özentisi TV filmleri, internet, cep telefonu, alkol ve uyuşturucu kullanımı olarak” belirlenmiştir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde, ulaşılan sonuçlar çalışmamız ile paralellik arz etmektedir.

Gerek çalışmamız gerekse benzer çalışmalarda okul yöneticilerin istenmeyen öğrenci davranışları ile mücadele yöntemlerinde çözüm arayıcı metodu daha çok ön plana çıkmaktadır. Çözüm arayıcı “yaklaşımda öğrencileri derse motive etmeye çalışma ve öğrenciye değer yükleyerek istenmeyen öğrenci davranışlarını gidermeye” çalışmaktadır. Bu bağlamda Korkmaz, Korkmaz ve Özkaya'nın (2009) çalışmasına göre öğretmenler istenmeyen öğrenci davranışları ile mücadele etmek için daha çok samimi bir hava oluşturmak istenmeyen davranışların nedenlerini bilerek hareket ettikleri anlaşılmaktadır. Özmen'in (2017) yılında yaptığı çalışmasında yöneticilerin istenmeyen öğrenci davranışları ile mücadele etmede çoğunlukla öğrenciyi sözel olarak uyarma, öğrenci ile birebir konuşma, sınıf kurallarını hatırlatma gibi daha çok kalıcı yöntemler ile kullanılması gerektiğini ifade etmektedir.

Öneriler

Çalışma sonuçlarına göre şu önerilere yer verilebilir:

- İstenmeyen öğrenci davranışlarını çözüme öğrenciyi ilgilendiren her kesimin (Veli, eğitimciler vb) işbirliğine gidilebilir
- Okullarda öğrenci velilerine yönelik eğitim seminerleri düzenlemeli ve sebep olan olumsuz faktörler konularında bilinçlendirilmesi sağlanabilir.
- İstenmeyen davranışlarla ilgili daha kapsamlı nicel veya nitel çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akpınar, B. ve Özdaş, F. (2012). An analysis of high school students' misbehaviors and the punishments given (The case of Diyarbakır province). *International Journal of Arts and Commerce*, 1(2), 37-47.
- Aydın, B. (2004). Disiplin sorunları ve çözüm yöntemleri konusunda öğretmenlerin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 39(39), 326-337.
- Başar, H. (2014). Sınıf yönetimi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Cafoğlu, Z. (1997). Eğitim ve demokratik kimlik. *Yeni Türkiye, Demokrasi Özel Sayısı*, 17, 594-598.
- Elban, L. (2009). *İlköğretimdeki öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma ve çözüm bulma durumlarının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Giallo, R. ve Little, E. (2003). Classroom Behaviour Problems: The Relationship Between Preparedness, Classroom Experiences, and Self-Efficacy in Graduate and Student Teachers. *Australian Journal of Educational the Developmental Psychology*, 3, 21-34.
- Kapucuoğlu Tolunay, A. (2008). *Sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlara karşı kullandıkları baş etme yöntemleri*. Yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Keleş, Z. (2010). *İlköğretim okulları birinci kademe sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla baş etme yöntemleri*. Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Korkmaz, N. H., Korkmaz, F., ve Özkaya, G. (2009). İlköğretim okullarındaki beden eğitimi öğretmenlerinin istenmeyen davranışlarla baş etme stratejilerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 8(1).119-128.
- Özer, B., Gelen, İ. ve Kahramanoğlu, R. (2010). İlköğretim 2. Devre Öğrencilerinin Şikâyet Etme Davranışlarının Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (2), 425 -457.
- Özer, G. (2009). *Öğretmen Adaylarının Sınıf İçerisinde Gözlemledikleri İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışlarla Baş Etmede Kullanılabilecek Stratejilere İlişkin Görüşler* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak.

- Özmen Z. K. (2017). Öğretmenlerin, öğrencilerin istenmeyen davranışlarında kullandıkları başa çıkma yöntemleri. *EurasianJournal of Researches in SocialandEconomics Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*.8(4),55-71
- Ryan, A.L.,Halsey, H.N., ve Matthews, W.J. (2003). Using Functional Assessment to Promote Desirable Student Behavior in Schools. *Teaching Exceptional Children*,35(5), 8-15.
- Sipahioğlu, E. (2018). *İlköğretim 1. kademesinde sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları ve çözüm önerileri (Narlidere Örneği)*. Yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler, İstanbul.
- Şentürk, E. (2010). *İlköğretim okullarında sınıf içinde gözlenen istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğretmen tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.